

BROEDVOGELINVENTARISATIES OMGEVING NOORDWIJK IN 1984

1. Inleiding

Het afgelopen jaar werden de traditionele inventarisatiegebieden in de Noordduinen grotendeels verlaten en andere terreinen rond Noordwijk onderzocht. Dit had verschillende redenen.

In de eerste plaats is het nu al weer zo'n twaalf jaar geleden dat "De Vogels van Noordwijk" werd gepubliceerd. Hierin wordt een overzicht gegeven van de avifauna van Noordwijk en omgeving. Natuurlijk is een dergelijk overzicht slechts een momentopname, bovendien is het boekje al geruime tijd uitverkocht. Een goede aanleiding om te denken aan een nieuwe, geheel herziene druk. Na 1973 zijn echter vooral de Noordduinen, Offem en de Amsterdamse Waterleidingduinen onderzocht. In de overige, vaak voor vogelaars kennelijk minder aantrekkelijke gebieden als bollenland, grasland en bebouwing, is de ontwikkeling van de broedvogelstand veel minder goed bekend. In de afgelopen tien jaar hebben zich juist hier de grootste veranderingen in het landschap voltrokken, die de vogelstand waarschijnlijk sterk beïnvloed hebben. Alleszins de moeite waard om deze veranderingen te registreren.

In de tweede plaats is het afgelopen jaar gestart met een landelijk meetnet naar de populatie-ontwikkeling van broedvogels: het Broedvogel-Monitoring-Project genaamd (afgekort BMP). Hiertoe werden -verspreid over het hele land- enkele honderden proefgebiedjes onderzocht, volgens eenzelfde, zeer nauwkeurig omschreven methode. Het ligt in de bedoeling deze gebiedjes jaarlijks te onderzoeken en op deze manier een antwoord te krijgen op vragen als: Neemt de Heggemus in het gehele land in aantal toe of is dit slechts in bepaalde gebieden het geval? Is er sprake van een toename van het aantal Grasmussen na de afname van de laatste twintig jaar? Het onderzoek is opgezet door de SOVON (deze letters betekenen sinds kort: Samenwerkende Organisaties voor Vogelonderzoek in Nederland) en het Centraal Bureau voor de Statistiek. In de omgeving zijn twee van dergelijke proefgebiedjes het afgelopen jaar onderzocht.

2. Methode

In dit artikel wordt het onderzoek van dertien kavels beschreven. De verslagen van de onderzochte gebieden in de Amsterdamse Waterleidingduinen en van het gebiedje Zandhorst treft u verderop in dit nummer aan.

In twee kavels werd geïnventariseerd volgens de regels en de methode van het Broedvogel-Monitoring-Project. Deze methode heeft, naast grote voordelen met betrekking tot de nauwkeurigheid, het nadeel dat zij zeer tijdrovend is en bovendien vrij ingewikkeld. Wanneer het totale onderzoeksgebied (zie kaart op blz.24) op deze manier onderzocht zou worden, zou een complete inventarisatieronde waarschijnlijk meer dan tien jaar vergen. Daarom is voor de overige kavels gekozen voor een eenvoudiger opzet. Alle inventariseerders werkten met een beknopte handleiding met afspraken over de data, tijdstippen, te volgen routes, minimum aantal bezoeken e.d. Er werden van alle gebieden een tiental kaarten verstrekt, meestal schaal 1:5.000, waarop per ronde alle waargenomen soorten, die enige binding hebben met het gebied, werden genoteerd. Tevens werd met een code het gedrag van een vogel aangetekend. (Bv zingend of baltsend, fouragerend, met nestmateriaal of voer voor jonge vogels, overvliegend). Tenslotte werden alle ingevulde kaarten verzameld en geïnterpreteerd, zoveel mogelijk volgens de BMP-methode. De interpretatie werd door ondergetekende uitgevoerd en dit verslag is daar een (korte) weerslag van.

3. Het onderzoeksgebied

Zie hiervoor ook de kaart op bladzijde 24.

De volgende kavels werden in 1984 onderzocht:

1.Een gedeelte van Nieuw-Leeuwenhorst.

Grootte : ca 15 ha.

Bestaat grotendeels uit oud loofbos met voornamelijk Zomereik en Beuk. Daarnaast komen voor: graslandjes, jonge beplantingen, een waterpartij, onverharde paden. Het bos is rijk aan oude, dode en afstervende bomen. De onderbegroeiing is plaatselijk goed ontwikkeld en bestaat o.a. uit Adelaarsvaren, Kamperfoelie en Braam.

Inventarisatie : Kees de Mooy en Menco Wiersema.

Inventarisatietijd: ca 25 uur.

2.Een deel van de Noordduinen, direct ten zuiden van de Duindamse Slag.

Grootte: 53 ha.

Bestaat voornamelijk uit droge duinen met vooral in de zeereep goed ontwikkelde struwelen met Vlier, Duindoorn en Wilde liguster. Meer landinwaarts bestaat de vegetatie voornamelijk uit Helm, Duinriet, mosvlakten met lage kruiden en plaatselijk lage beplantingen van overwegend loofhout.

Inventarisatie: Dick Hoek

Inventarisatietijd: ruim 35 uur.

3.Het landgoed Offem.

Grootte: circa 32 ha.

Omvat oud en jong loofbos, waterpartijen, graslandjes, vakken met sierheesters, een oude moestuin, voor een deel beplant met Sparren.

Werd dit jaar voor de dertiende maal geïnventariseerd.

Inventarisatie: Hein Verkade

Inventarisatietijd: 24 uur.

4.Klein Leeuwenhorst en omgeving.

Grootte: circa 190 ha.

Deze kavel bestaat uit veel verschillende landschapstypen: loofbos, naaldbos, hakhout, kapvlakten, waterpartijen, sloten, grasland, bollenvelden, kassen en bebouwingen met tuinen.

Inventarisatie: Noël Aarts, Rob Jansson en Ab Steenvoorden.

Inventarisatietijd: 38 uur

5.Villapark De Zuid.

Hiervan zijn helaas enkele dagkaarten zoekgeraakt. Hopelijk worden ze nog gevonden en kan het verslag in de volgende Strandloper verschijnen.

Inventarisatie: Henk van Duyn.

6.Zuidduinen (noordelijk deel).

Grootte: circa 88 ha.

Reliëfrijke droge duinen met weinig, laag struweel.

Inventarisatie: Wim v.d.Niet en Karel Frumeau.

Inventarisatietijd: 28 uur.

7.Zuidduinen (zuidelijk deel).

Grootte: circa 104 ha.

Ongeveer gelijk aan het noordelijk deel, met kampeerterrein en een groot parkeerterrein.

Inventarisatie: Frank van Duivenvoorde en V.d.Lubbe.

Inventarisatietijd: 21 uur.

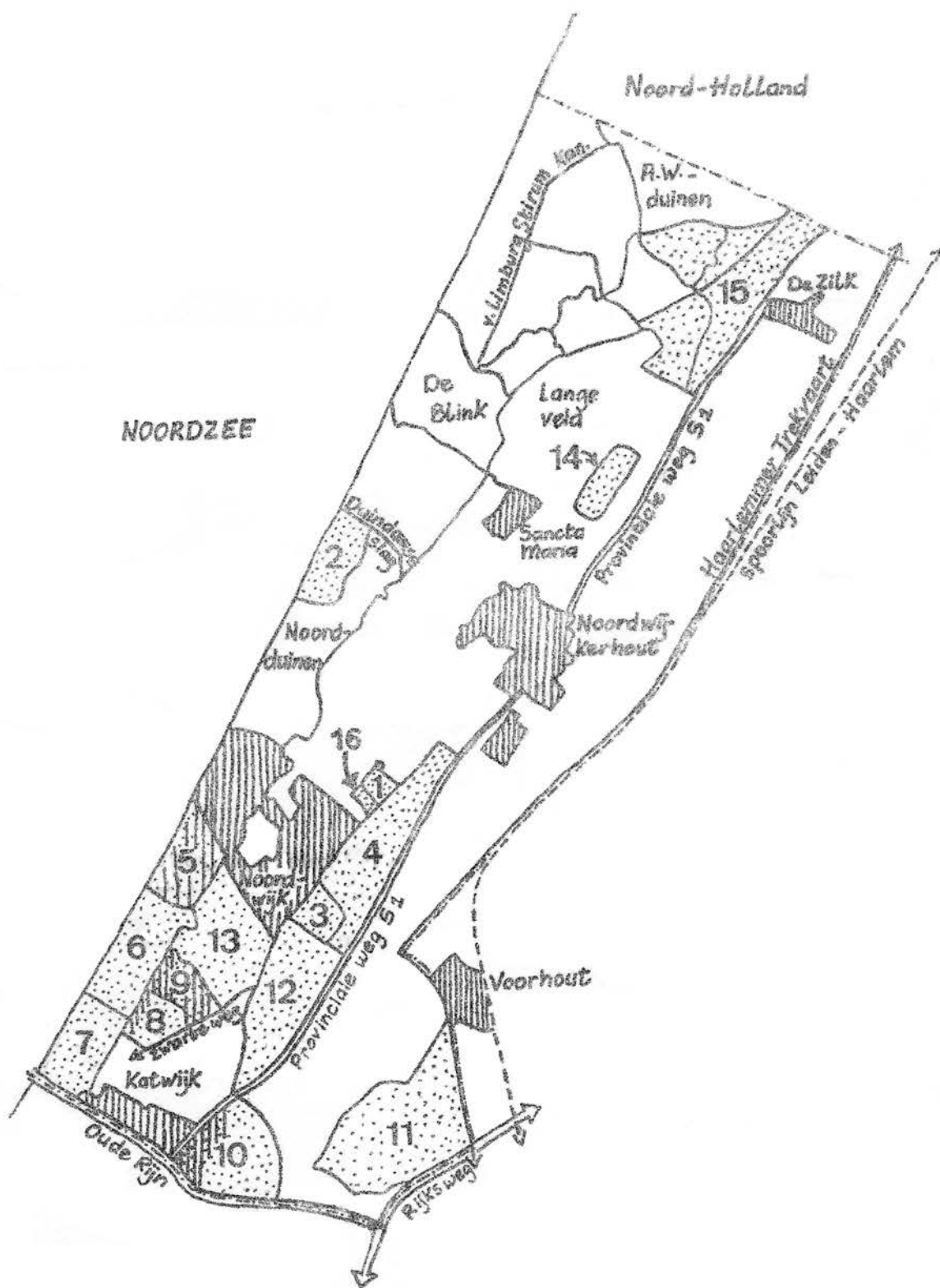
8.Estec-terrein.

Grootte: circa 37 ha.

Bestaat uit een groot gebouwencomplex, graslanden, houtwallen en een waterpartij.

Inventarisatie: Arie Cramer en Jan Glasbergen.

Inventarisatietijd: 19 uur (tesamen met kavel 9 en kavel 12).

broedvogelinventarisaties 1984

onderzochte terreinen

5

kavelnummer

stedelijk gebied

----- grens te onderzoeken gebied

Schaal 1 : 80.000

9. Van der Bergstichting.

Grootte: circa 42 ha.

Open bebouwing met veel tuinen, waterpartijen en groenvoorzieningen.

Inventarisatie: Arie Cramer en Jan Glasbergen.

Inventarisatietijd: zie 8.

10. 't Heen en omgeving.

Grootte: circa 140 ha.

Omvat een industrieterrein, jonge beplantingen, een sportveldencomplex, graslanden, tuinbouwgrond, kassen, sloten, vaarten en verspreide bebouwing.

Inventarisatie: Peter Spierenburg.

Inventarisatietijd: 48 uur.

11. Oostelijk gedeelte van de polder Elsgeest.

Grootte: circa 190 ha.

Bestaat grotendeels uit graslanden; daarnaast komen voor: een klein oud loofbos, sloten en vaarten, verspreide bebouwing, kassen en bollenvelden.

Inventarisatie: Ees Aartse.

Inventarisatietijd: 29 uur.

12. De Klei en omgeving.

Grootte: circa 180 ha.

Graslanden, bollenvelden, sloten, enkele houtwallen, een klein loofboscomplex, verspreide bebouwing, kassen en een vuilstortplaats.

Inventarisatie: Arie Cramer en Jan Glasbergen.

Inventarisatietijd: zie 8.

13. Het Vinkenveld.

Grootte: circa 130 ha.

Bestaat uit bollenvelden, kassen, verspreide bebouwing, een groenstrook en een woonwijk in aanbouw.

Inventarisatie: Kees Verweij.

Inventarisatietijd: 24 uur.

14. Oosterduinse Meer en omgeving.

Grootte: 76 ha. (het aantal aangegeven ha. is slechts globaal)

Omvat een diepe zandwinplas met plaatselijk goed ontwikkelde rietkraag, een klein loofboscomplex, zomerhuisjes met beplantingen en gazons, duindoornstruweel met moerasruigte.

Inventarisatie en interpretatie: Jelle van Dijk

Inventarisatietijd: 13 uur.

4. Resultaten

De hierna volgende resultaten moeten voor een klein deel als voorlopig worden beschouwd omdat nog niet met iedereen de resultaten van de interpretatie konden worden doorgenomen en overlappings van territoria in het grensgebied van twee kavels bij een aantal kavels nog onvoldoende zijn bekeken.

Bespreking van enkele soorten:

Krakeend:

In de Elsgeester polder werd een vrouwtje met pulli waargenomen. Wordt in de "Vogels van Noordwijk" slechts als dwaalgast genoemd met twee waarnemingen. Ook elders in ons land neemt de soort toe.

Zomertaling:

Ook deze soort broedde in de Elsgeester polder. Net buiten kavel 4 werd ook een broedgeval geconstateerd.

Waterral:

In de rietkraag langs het Oosterduinse Meer werd deze soort regelmatig gehoord. Een nieuwe broedvogel voor de omgeving Van Noordwijk.

Scholekster:

Deze "weidevogel" blijkt zich goed aan de veranderende omstandigheden aan te kunnen passen. Op de platte, met grind bedekte daken van het Estec-gebouw werden negen broedgevallen geconstateerd.

Kievit:

Het broedgeval in de Noordduinen is het eerste sinds jaren. Het nest met 4 eieren werd bij toeval gevonden op een stuk duinterrein dat drie weken daarvoor was afgebrand.

Wulp:

De twee "broedgevallen" in de Noordduinen betreft vogels die bijna voortdurend jodelend in het terrein aanwezig waren. Dat ze er ook werkelijk gebroed hebben is niet erg waarschijnlijk; het terrein wordt door veel recreanten bezocht. Ook in de graslanden rond Klein Leeuwenhorst werd gedurende het gehele voorjaar regelmatig een Wulpenpaar gezien. Elders in Nederland, vooral in Drente is dit geconstateerd, ontwikkelt de Wulp zich steeds meer tot een weidevogel.

Holenduif:

De al vorig jaar geconstateerde vooruitgang van deze soort lijkt zich voort te zetten. Het afgelopen jaar kwamen in Offem en Nieuw-Leeuwenhorst 9 paar Holenduiven tot broeden.

Zwarte Specht:

Zowel op Offem als in Klein Leeuwenhorst werd deze soort regelmatig gezien; op Offem van 16 mei tot eind juni.

Boompieper:

In Klein Leeuwenhorst werden drie territoria vastgesteld, waarschijnlijk dankzij de hier aanwezige kapvlakten.

Zwarte Roodstaart:

Zangposten werden vastgesteld op het Estec-terrein (1) en op het industrieterrein van 't Heen (5).

Tapuit:

In juni werd in het bollenland van kavel 4 een paar met jongen gezien. Dit is, voor zover bekend het eerste broedgeval in de omgeving van Noordwijk buiten het duingebied.

Goudhaantje:

In Klein Leeuwenhorst werden in de naaldhoutcomplexen, op twee plaatsen tot na half juni exemplaren waargenomen.

Kleine Karekiet:

In de rietkraag rond het Oosterduinse Meer was deze soort goed vertegenwoordigd. Er werden 26 territoria vastgesteld.

Bonte vliegenvanger:

Dit mogelijke broedgeval werd ook op Klein Leeuwenhorst gevonden: op 5 mei werd een paartje waargenomen; op 19 mei een zingend exemplaar.

Kuifmees:

In Nieuw-Leeuwenhorst werd een paartje met jongen waargenomen.

Nijlgans:

Mogelijk heeft deze soort in twee kavels gebroed. De soort houdt zich vooral op in de omgeving van oudere loofbossen met veel water en graslanden. Is oorspronkelijk afkomstig uit Afrika en waarschijnlijk vanaf de jaren zestig ontsnapt uit waterwild-collecties.

Op de volgende pagina's ziet u de resultaten van de inventarisaties op broedvogels voor de terreinen 1 t/m 14 samengevat in een tabel.

SOORT	AANTAL BROEDPAREN													
gebiednummer	1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	12	13	14	totaal
Spotvogel	-	-	-	1	-	-	-	-	11	-	-	-	1	13
Braamsluiper	-	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	-	-	5
Grasmus	-	15	-	2	5	14	-	-	2	-	-	-	3	41
Tuinfluiter	2	-	4	4	-	-	-	-	4	-	-	-	2	16
Zwartkop	9	-	6	3	-	-	-	6	-	-	-	-	4	28
Tjiftjaf	12	-	12	14	-	-	-	5	1	1	-	-	3	48
Fitis	13	21	8	27	6	7	-	3 A	9	-	-	-	12	120
Goudhaantje	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kleine Vliegenvanger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	1?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1?
Staartmees	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
Glanskop	3	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7
Matkop	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kuifmees	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pimpelmees	20	-	15	23	-	-	-	1	1	1	-	1	-	62
Koolmees	35	2	26	40	2	1	4	15	12	7	2	1	4	151
Boomklever	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Boomkruiper	5	-	6	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	13
Wielewaal	-	-	1?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1?
Vlaamse Gaai	4	1	2-4	7	-	-	-	1	-	1	-	-	-	16-18
Ekster	2	5	2	5	6	2	1	4	4	6	4	2	2	45
Kauw	±25	-12-15	3	3	-	-	2	7	-	4	1	-	-	+55
Zwarte Kraai	2	-	-	2	-	-	-	1	2	1	-	-	-	8
Spreeuw	22	-	±15	+	-	-	+9	+31	33	±20	+60	+	-	190
Huisemus	-	-	±8	+	-	±6	+	+	±50	+	±100	+	-	164
Ringmus	16	-	-	10	1	-	1	6	3	-	11	±7	-	+57
Vink	2	-	2	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	9
Groenling	1	-	3	7	-	2	2	-	6	-	-	-	3	24
Putter	-	-	-	1	-	1	-	-	-	5	1	-	-	8
Kneu	-	35	-	14	16	21	4	-	5	3	-	-	4	102
Geelgors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Rietgors	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
Nijlgans	-	-	1?	-	-	-	-	-	1?	-	-	-	-	2?

Samenstelling en interpretatie: Dick Hoek

BROEDVOGELINVENTARISATIE IN DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN 1984

Op de volgende pagina's treft u het iets ingekorte verslag aan van het werk Van de AWD-ploeg. Het volledige verslag telt maar liefst 23 bladzijden. Voor geïnteresseerden is het complete verslag in te zien in het Jan Verwey Natuurcentrum, of via W.Baalbergen te verkrijgen.

De kaarten die bij het verslag horen geven de ligging van de geïnventariseerde terreinen aan. Er kan echter ook nog worden verwezen naar de kaart op blz. 24, waar de algemene ligging wordt aangegeven.